

84(Р=411.2)6
Б266

СЕРГЕЙ БАРУЗДИН

ПИОНЕР
СВЕТЛАНА

107853

P2
Б26

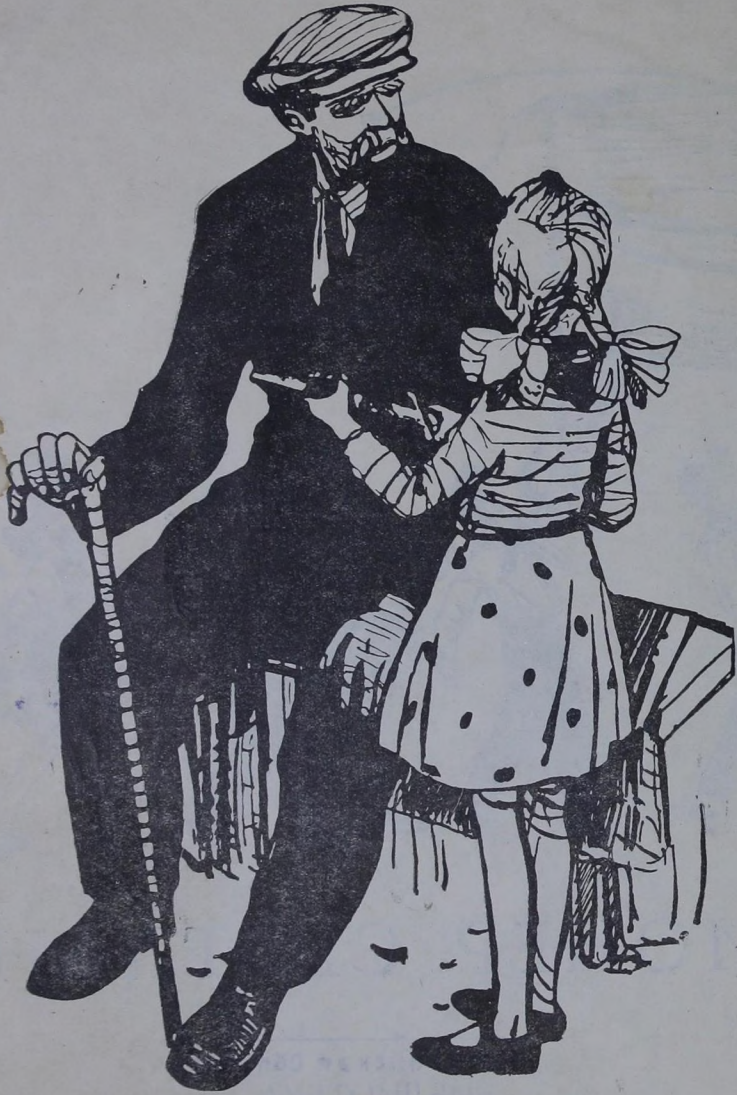
СЕРГЕЙ БАРУЗДИН

ПИОНЕР СВЕТЛАНА

Горно-Алтайская Областная
• БИБЛИОТЕКА •

Туулу Алтайдын бичиктер чыгарар издательствозы
г. Горно-Алтайск. 1963

С В Е Т Л А Н А

Качан да Светлана кичинек болгон, ол тушта ол балдардын садына жүрөтөн. Эмди ол жаанап калган, школдо үчинчи класста үренип жат.

Бир катап уроктордын кийининде үчинчи класска старший вожатый келди. Эртен, Ленин чыккан күнде, балдарды пионерге аларыс деп, ол айтты. Вожатый пионерге

алатан балдардын өбөкөлөрүн адады.

Пионерге киретен уулчактар ла кызыкчактар, оморды пионерге алатанын билгилеп те турза, же вожатый омордын өбөкөлөрүн адабас болор деп коркып турдылар. Пионерге он бала алар керек болгон.

— Сергеева — деп, арт-учында вожатый айтты.

Светлана сүүне берди.

— Ольга Ивановна, бисти пионерге кайда алар? — деп, ол сурады.

— Кызыл площадьта — деп, Ольга Ивановна каруу берди.

Школдон Светлананын туразына жетире ыраак эмес. Ол портфелин калбангадаып, сквер кечире жүгүрүп, жаан туранын эжигине жетти. Светлана эжикти ачып, тепкишле санг өрө жүгүрди. Ол кенетийин кемге де түртүлди.

— Ой! — деп, Светлана кыйгырып ийди.

Ол бажын өрө көдүрүп, көрзө: таныш эмес таадак эмтир. Онын сагалы ла бөрүгинин алдынан көрүнип турган чачы буурыл эмтир.

Света мендеп јат. Ол нени де айтпай, улу тынала, оног ары јүгүрди.

— Канайдар база! Ишмекчи класска бош јок—деп, ол кижы, Светлананы көстөриле үйдежип, айтты.

Света айылына јүгүргенче киреле, эртен оны Кызыл площадьта пионерге алып јатканы керегинде куучындады.

— Онызы јакшы, анайдарда, сеге пионерский форма белетеп алар керек—деп, энези айтты.

— Пионер пионер ле, је мындый коркушту не јүгүрер—деп, јааназы арбады.

Кичинек карындажы Алёшка ого кайкагандый: „У-у-у!“—деп күүлеп турды. Онын тили чыккалак болгон.

Эртезинде он эки часта балдар Кызыл площадьта јуулышты. Апрель айдын јылу күни турган. Онын учун вожатый балдарга тонын чечип койорго јөп берди.

Балдар тондорын чечип, таш трибуналардын бирүзине јаныс јерге салып, Мавзолейдин јанына линейкага турдылар. Уулчактар ак чамчалу ла кара штанду, кызычактар дезе ак көптөлү ле кара юбкалу болгон.

Ольга Ивановна оморды эбире басты.

— Торжественный сөс берерин кем де ундыбады ба?—деп, ол сурады.

— Ундыбаганыс—деп, Светлана айтты. Оны ээчий өскөлөри айтты.

Бастыразы јүрексиреп тургулады.

Оморды айландыра үредүчилер, вожатыйлар, јаан класстардын үренчиктери ле тегин де улус болгон.

— Чүрче сакыгар,—мен эмди ле—деп, Ольга Ивановна айтты.

Ол јаан удабай кандый да карган кижиле кожо келди. Онын сагалы ла бөрүгинин алдынан көрүнип турган чачы буурыл эмтир.

„Бу кем болотон?“—деп, балдар көргүлеп турдылар.

Света көрзө: бу таадак таныш болгодый. Ол оны кайда көргөн болотон?

— Балдар, биске карган коммунист Андрей Андреевич Архипов келген—деп, Ольга Ивановна айтты.—Ол Ленин-ле кожо албатынын жаңы учун тартышкан. Онын учун бис нөкөр Архиповты слерди пионерге, јиит ленинецтердин билезине, алзын деп сураганыс.

Карган коммунист балдарды лаптап көрди.

— Менин кару најыларым,—деп, ол айтты.—Бу ла јуукта бир отрядтын пионерлери мени күндүлү пионер эдип отрядына алган. Мен оныла сүрекей оморкойдым. Пионерский галстук жаңыс ла пионерди пионер эмес ба-ладан анылап турган эмес. Пионерский галстук—ол бистин кызыл маанынын бөлүги. Галстуктын өңи—ол албатынын кереги учун тартыжуда төккөн слердин јаан нөкөрлөригердин канынын өңи. Пионерский галстук үч учту, онызы—пионерлер комсомолдордын ла коммунисттердин чындык болушчызы дегени. Олор бастыразы бойбойыла колбулу.

Слерди пионерге Кызыл площадьта алып јат. Анай-дарда, мен слерге мындый неме эске алынып, куучындап берейин. Бу керек төртөн јыл мынан озо Баштапкы майдын байрамы тужунда болгон. Мында, Кызыл площадьта, демонстрация өткөн. Кремльдин јанынча бистин ишмекчи класс, служащийлер ле студенттер өткүлөп турды. Демонстрацияда улус ас болгон—ол өйдө көп улус төрөлин өштүлерден корулаарга фронтко жүргүлөй берген.

Кремльдин јанында бисле коштой Владимир Ильич Ленин ле Надежда Константиновна турган. Ильич бистен ижис ле су-кадыгыс керегинде сурап турды. Кенетийин площадьта балдар отурган грузовиктер көрүнүп келди. Балдарда кичинек кызыл флажоктор болгон.

Балдарды озо ло баштап Ленин көрди. Ол удур ба-зып, олорго колыла, онон бөрүгиле жаңыды. Бис онын кийининен бардыс.

„Бу чындык улус болор“—деп, Ленин балдар јаар уулап, биске айтты.

Мен слерге, кару најыларым, ол сөстөрдү такып айдайын деп турум. Чындык улус болыгар! Албатынын ла бастыра јердин үстүнде улустын ырызы учун тартыжыгар!

Горнисттердин трубалары жаңылана берди.

„Мен, јиит пионер...“—деген торжественный сөстөр площадьта жаңыланып турды. Балдар оларды бастыразы жаңыс үнле айтканынан улам, бу сөстөр там ла там көдүригилү угулат.

Онын кийининде карган коммунист кажы ла балага јууктап, пионерский галстук буулады.

Светланага да галстук буулап, айтты:

— Сени уткып турум, Светлана! Јакшы пионер бол!

— Быйан болзын, нөкөр Архипов!—деп, Светлана айтты, је бойы сүреен кайкады: бу карган коммунист онын адын кайдан билип јат не?

Удабай бастыразы жаңылады. Светлана үүре-јелелери ле кожо јанарга ла турарда, оны кем де кыйгырды:

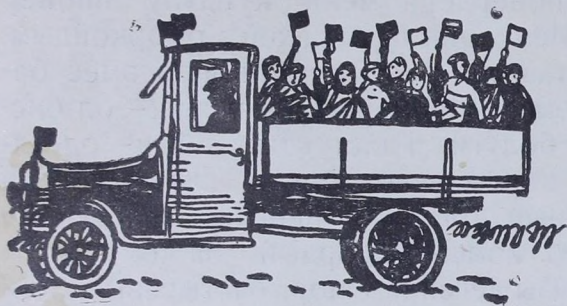
— Светлана, бистин јолыбыс жаңыс эмес беди?

Света кайра көрзө: оны Архипов кычырып турган эмтир. Бу ла өйдө ол эске алынды: „Бу кижини кече тепкиште көргөм...“

Ол Андрей Андреевичке јууктап келеле, айтты:

— Нөкөр Архипов, слер мени Светлана деп кайдан билереер?

— Сенин адын—Светлана, өбөкөн—Сергеева болгонын, сеге он јаш толгонын ла он төртинчи квартирада јадып турганынды билерим—деп, Андрей Андреевич айтты. —Канайып билбейтен! Сен ле сенин адан менин көзимче

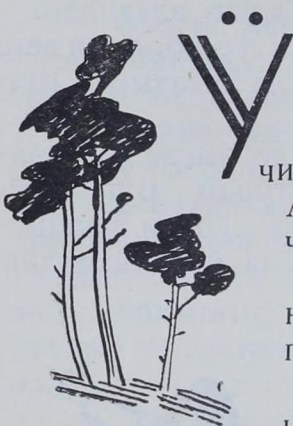

өскөн. Сен коштой журтап турган улусты билбезинг бе?

— Билбезим. Мен жаңыс ла балдарды билерим... — деп, Светлана чынын айтты. Онон жүзи кызарыпайтты:—Мен слерди таныбадым... Кече болгон керек учун слер ачынбагар! Мен керек десе „ачынбагар“ деп айтпагам.

— Мен ачынбай жадырым—деп, Андрей Андреевич айтты.—Je эмди айтканын жакшы! Пионерлер анайда эдер учурлу!

П О Х О Д

чинчи класста бир де пионер жок болгон. А эмди он: алты уулчак ла төрт кызычак. Бүткүл отряд!

Отрядтын вожатыйына Надя Иванованы туттылар. Надя бойы бу школдо үренген, эмди десе иштеп жат. Ол комсомолка.

Балдар вожатыйла кожо көп жылбүлү неме эдерге сананып алдылар. Зоопаркка барып келер, бойынын библиотекасын

эдип алар деп шүүштилер...

— Сокольникке походко барып келеликтер—деп, Виталик Невзоров айтты.

Бу шүүлте ончозына, анчадала Светланага, жарады. Ол Виталикле кожо жаңыс турада жадып жат ине, кичинекте

балдардын садына экү баратан. Эмди жаңыс школдо үренгилейт. Ол күн Светлана школдон Надяла кожо жанып брааткан. Жолдо Светлана сураган:

— Надя, пионер нени эдер учурлу?

— Сен жаш пионерлердин законун билбезинг бе? — деп, вожатый кайкады.—Слер оны үренгенигер ине.

— Мен закондорды билерим — деп, Светлана айтты. — Пионер бойынын ороонын сүүр учурлу, жакшы үренер, ишти сүүр, чынын айдар, тузалу тындуларды корулаар, жалтанбас болор, наҗылажар учурлу... Мынызын мен билерим. Же пионер кажы ла күн нени эдетенин билбей жадым.

— Бу жаңы нени айткан эдинг, анайда ла эдип тур — деп, Надя каруун берди.

Суббот күн болгон. Уроктор божой берерде, балдар Сокольникке баргылады. Поход сыранай ла парктын эжигинен башталды. Походко ыраак барбагандар, же андый да болзо, кезик балдар рюкзактар алып алгандар.

Светлана да рюкзакту болгон. Рюкзак уур болзын деп, ол ого эски батинка, энезинин пладын ла былтыргы жылдын үч бичигин салып алган.

Жаскы күн кубулчан. Чаңкыр тенгериде эмезе күн жалтырап турар, эмезе булуттар жылыжып турар. Бүгүн бүрүнкий, серүүн, мындый да күнде паркта сүреен жакшы!

Кей чыкту, чириген жалбырактардын ла бүрчүктердин

жыды жытанат. Эмеш кургак ак јерлерде көк чыгып калган. Жуукаларда анда-мында кар көрүнөт.

Балдар парктын кумақта жолыла барып, агаш аразына кирдилер. Олор чыкту орук жолло барып, эки жандап ајыктап турды. Кенетийин Виталик бүдүрилеле, түүнти сууга барып түшти.

Түүнти суу терен эмес те болзо, је Виталик ончо бойы балкашка уймалган, кийими сууга көбө берди. Батинказында—суу, тоны ла штаны үлүш, керек десе фуражказы да үлүш болды.

— Макалу эжинип алдым—деп, Виталик кокурлаарга ченеди, је кирлү жүзинен күлүмзиренгени билдирбеди. Ол бастыра бойы калтырап турды.

— Виталик, сеге өскө кийим кийер керек—деп, Светлана айтты. — Менин кийип алган жылу носогымды ал. Рюкзакта плат ла батинка бар.

— Мен шарф берерим—деп, Коля Шикин унчукты.

— Менде меелей бар—деп, Маша Евдокимова айтты.

— Менде!.. Мен! —деп, онон до өскө балдар кыйгырыжа бердилер.

Светлана түк носогын чечип, Виталикке берди. Онон рюкзактан плат ла батинка чыгарды. Коля Шикин шарф, Маша меелей бердилер.

Виталик жүк ле арайдаг кийинип алды, тонынын ла фуражказынын суузын сыга толгоп, жүзин арчып алды.

— Эмди капшай јаналыктар —деп, Надя јакару берди, — онон өскө Виталик соокко алдырар.

Балдар кайра бурылып, капшай ла метро јаар жүгүрди.

Понедельникте Света келеле, Виталик көрүнбесте, чочып сурады:

„Виталик келбеген бе? Оорып калды эмеш пе?“

Онон көрзө: Виталик класстын эжигинде турды.

— Соокко алдырбадын ба?—деп, Светлана сурады.

— Јок. Кем јок—деп Виталик айтты.

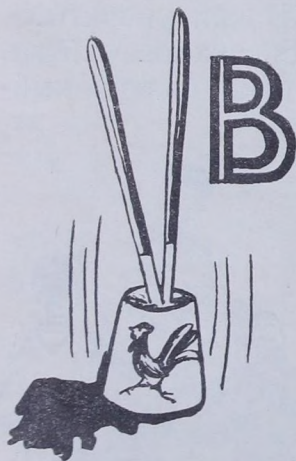
Бир минуттын бажында вожатый Надя келди.

— Соокко алдырбадын ба?—деп, ол Виталиктен сурады.

— Јок, кем јок, эмеш ле јөдүлдегем — деп, Виталик каруу берди.

— Мен сүүнедим—деп, Надя айтты, онон Светлана-дан сурады:—Пионер нени эдер учурлу деп сураганын санаанга кирет пе? Поход тушта слер нени эдип, канайда жүрген эдигер, пионерлер бот андый болор учурлу!

ДНЕВНИККЕ ЧЕРНИЛА ТАМЫСКАНЫ

Виталик Светланага кожо жаңыс партада отуруп јат.

Бир катап үредүчи оны доскогы кычырып, бодолго бодоорго берди. Айылында Виталик урокты белетебеген, онын учун бу бодолгоны бодоп болбой турды.

— Коомой. Эки — деп, Вера Николаевна айтты.

Виталик партазына отуруп, дневнигиндеги экизин көрүп ийеле, ачынып, ручказынын учун тиштеп отурды.

Кенетийин дневнигиндеги экинин сырагай ла үстүне перодон чернила тамды.

Светлана тамган черниланы көрүп ийеле, кайкады:

— Экинин үстүне сен черниланы ненин учун тамыскаң?

— Мен болгобой тамыскам—деп, Виталик каруузын берди.

Эңирде Виталиктен адазы сурады:

— Дневнигине черниланы не тамыскам?

— Болгобос жанынаң... Сен шалбыр кижидеп, мени бойың айткан ине!—деп, Виталик жартады, оңон бойында сананды: „Экини адам көрбөдү эмеш пе?“

Адазы база нени де айтпады. Анайдарда, ол нени де сеспеген.

Бир канча күннинг бажында Виталик урогын база ла үрөнбөй келген.

— Сеге база ла экини тургузарга келижер—деп, Вера Николаевна айтты.

Виталик дезе, сүүнип тургандый, күлүмзиренип турды.

— Бу сен не сүүнип туруң?—деп, үредүчи кайкап сурады.

Виталик жерине ойто отуруп, ручказын алып, чернилага сугала, оңон сырангай ла экинин үстүне база ла черниланы тамысты.

Светлана оның мынайда кылынганын тургуза ла сезип ийеле, сурады:

— Сен черниланы дневнигине нениң учун база ла тамыстың?

— Болгобой тамыскам—деп, Виталик омок айтты.

Жаан переменде Светлана, Виталикке жууктап, айтты:

— Виталик, билерин бе? Урокторды кожо үренели! Сениң айылыңда эмезе мениң айылымда белетейли.

— Оны кожо не белетейтен?—деп, Виталик айтты.

— Кожо белетегени артык, меге де, сеге де кунукчыл болбос. Бүгүн меге кел—деп, Светлана айтты.

— Же... Келерим—деп, Виталик күүн-күч жок жөпсинди.

Бу ла күннен ары Светлана ла Виталик урокторды кожо белетеер болды.

Олор бир күн Виталиктин, экинчи күнде Светлананың айылында белетенгилейт. Светлана бойының урокторын

белетейт. Виталикке јарт эмес болгондо, Светланадаг сурап турат.

Неделениг учында Виталиктин адазы онын дневнигин кӧрди: дневниги чернилага база уймалбайтыр. Анда эки тӧрт турды.

— Виталик, сен ару-чек боло бергениге мен сӱрекей сӱӱнип јадым! Чындап, Светлананы кӧрзӧн, ого менен эзен айт—деп, адазы айтты.

ПИОНЕР ПӖТӖК

алдар амыраар кӱнде зоопаркка барды. Ол кӱнде анда јилбӱлӱ ойындарлу, кожондорлу ла музыкалу утренник болгон.

Озо баштап балдар клеткаларды кӧрӱп, онон ойында туруштылар.

Ойын мындый болгон: јӱзӱн-јӱӱр андар ла куштар керегинде сурактарга каруу берер керек болгон.

Кем кӧп чын каруу берер, оны тынду немелс сыйлаар.

Темдектезе:

„Кит—јаан балык па?“—деп сурап јадылар.

„Јаан! Јаан!“—деп, кӧп балдар кыйгырат.

Је кит балык эмес, талайдын аны эмтир ине.

Баштап ойноордо, Светлана сурактардын каруузын берип болбоды. Ол кит керегинде билбеген. Виталик бастыра сурактарга чын каруу берип, сыйга черепаха алды.

Кезик балдар јӱзӱн-јӱӱр андар ойноп алды: бир уулчак келескен, экинчизи—талайдын чочкозын, бир бийик сынду кызычак дезе кичинек ак чычкан ойноп алган.

Арт-учында, Светлана ончо ло сурактарга тӱрген, чын

каруу берерде, ойын баштап турган кижиге айтты:

— Эмди Сергеева Светага бис сый берерис.

Светланага пөтүк бердилер. Пөтүк ак эмтир, онын жаңыс ла жалаазы кызарат.

Светлана пөтүктү эки колыла алала, сурады:

— Мен оны кайдатам?

— Меге андый пөтүк берген болзо! — деп, Зина ушкүрди.

— Ме, алзан — деп, Светлана ого берди.

— Жок! Энеме пөтүк керек жок. Энем кату сыркынду кижиге.

— Виталик, пөтүктү черепахага толыжалык па? — деп, Света Виталикке айтты.

— Жок! Черепаха жилбүлү!

Вожатый Надя жөптөди:

— Светлана, сен оны бүгүн айылына апар, эртен школго экел. Бис ботпуш тудала, такаалар өскүрерис, айса болзо, Журтхозяйственный выставкага туружарга келижер. Жилбүлү, чын ба?

— Жилбүлү — деп, Светлана кемзинип каруузын берди.

Балдар киосктон курсак салатан жаан чаазын пакет садып алала, онын ичине пөтүктү сугуп бердилер. Света пөтүктү пакетти айылы жаар апарды.

Аңдар ойноп албаган балдар метрого түштилер, Светлана ла Виталик трамвайла жандылар.

Метродо аңдарлу жүрерге жаратпай жадылар.

Трамвайла браадарда, пөтүк пакетте тым отурган. Виталик черепаханы улуска көргүзип, колында тудуп бараткан.

Балдар трамвайдан түжүп, айылы жаар ууландылар.

Пөтүктү Светлана алдында, черепахалу Виталик кийининде браатты.

Кенетийин пакеттеги пөтүк кыймыктана берди. Светлана токтой түшти, пөтүк там ла кыймыктана берди, байла, канаттарын жайып турган.

Канайдатан?

Светлана пакедин өрө кодүрип, бойына жаба тударда — пакет куру эмтир! Пөтүк курч тырмактарыла пакетти ыртып, тротуарга түжүп калтыр.

— Ой, жүгүрө берди, оны тудугар!—деп, Виталик кыйгырды.

Пөтүк жүгүрип барала, жолдын ортозында турды.

Жолдын ортозында жаңыс жерде тепсенип, милиционерди көрүп турды.

„Бого пөтүк кайдан келген?“ — деп, милиционер, жанында турган пөтүкти көрүп, сананды. Оны тударга тап эдерде, пөтүк туура жүгүрө берди! Милиционер кийининен ары сүрүшти, пөтүк оноң тын жүгүрди.

— Ол бистинг пөтүгис! Бистинг!—дежип, Светлана ла Виталик жолго жүгүрижип келдилер.

Тротуарда улус жуулып, олордын пөтүкти тударга сүрүжип турганын көрүп, каткырыжып турды.

Шофёрлор машиназын токтодып, база каткырыжат.

Je милиционер, Виталик ле Света үчүлөп пөтүкти жүк ле арайдан тудуп алдылар.

— Слер школдын жөөжөзин не корулабай турганыгар! — деп, милиционер ачуурканып айдат.— Школдын пөтүги бе?

— Школдын! Пионер-

лердин!—деп, Светлана каруузын берет.—Ол бистен бол-
гобос жанынан кача берген.

— Черепаха база пионерлердин бе? База качкан ба?
—деп, милиционер јилбиркеп сурады.

— Пионерлердин—деп, Виталик каруузын јандырды.

— Карын, ол араай мантайтаны јакшы—деп, милицио-
нер айдала, колын өрө көдүрди.

Машиналар турган јеринен баргылады, Светлана дезе
пөтүкти айылына апарды.

Мындый айылчыны айылында сақыбагандар.

— Эмди биске јаңыс ла пөтүк јетпеген туру!—деп,
јааназы айтты.

— Је кем јок—деп, энези айтты.

— Экелгенин јакшы, оны Алёшкага көргүзерис—деп,
адазы унчукты.

Пөтүкти јунунатан кыпка кийдирип, блюдцеге суу уруп,
калаш ооктоп бердилер, оноң Алёшкага бардылар.

Алёшка јүк ле он айлу болгон, онын учун оны ку-
чактанып экелдилер. Алёшка пөтүкти көрди, пөтүк дезе
—Алёшканы.

— У-у-у!—деп, Алёшка айтты.

— Ко-ко-ко!—деп, пөтүк, Алёшканы калаштан јишсин
дегендий, унчукты.

Олор бой-бойына, байла, јараган.

Энирде пөтүктин суузын солып, јаңыдан калаш оок-
топ береле, отгы өчүрип ийдилер.

Бастыразы уйуктаарга јаттылар.

Эки час түнде пөтүк тын этти. Бастыра улус ойгонды.
Алёшка ыйлай берди.

Светлана пөтүк отурган кыпка јүгүрип барала, отты
күйдүрип ийип, көрзө: пөтүк колјунгуштын кырына оту-
рала, эдип турды:

„Ку-ка-ре-кү! Ку-кка-рре-кку!“

Света пөтүкти токтозын деп сурап-сурап, чөкөди. Ол
бастыра турага јаңыландыра эдип ле турды.

Арт-учында, пөтүк этпей барды, улус уйуктаарга катап жаттылар.

Улус уйуктай ла берерде, пөтүк база ла этти:

„Ку-ка-ре-ку! Ку-кка-рре-кку!“

Энези ойгонып, каткырды. Алёшка ойгонып келеле, ыйлады. Жаанак ойгоноло, арбанды. Светлана ойгоноло, пөтүк жаар жүгүрди.

Адазы ойгоноло, чазын көрүп, айтты:

— Кызым, оны школго апарарга жарабас па? Ол бистин күүниске тийе берди...

Ойто катап кем де уйуктабады. Пөтүк этсе ле, Алёшка ыйлайт. Пөтүк этпей токтой берзе, ол оны көрөргө блаажат.

Эртен тура Светлана пөтүкти школго апарып берди. Оны озо баштап кладовойго сугуп салдылар. Онын кийининде жаан класстын балдары ого ботпуш жазап бергендер. Оны пионер пөтүк деп адап алгандар, ненин учун дезе ол сырангай пионерлердин формазын кийип алгандый болгон: бойы ак, жалаазы дезе кызыл галстуктый.

Светлана ла үчинчи класстын үренчиктери дезе такаалар өскүрерге күүнзедилер.

Олор, айса, чындапта Журтхозяйственный выставканын туражаачылары боло берер.

Б И Б Л И О Т Е К А

кол библиотекалу болгон. Анда кичинек те, јаан да балдар кычыратан көп бичиктер бар, же кычыраачылар база көп болгон. Керектү бичикти ылтап алып болбозың.

Үчинчи класстың пионерлери бойының библиотеказын тӱзӱргӱ шӱӱштилер. Кичинек те болзо, же бойының библиотеказы болор. Ол керегинде бастыра балдарга айдып, жар бичидилер: „Айылыгардан бир-

ден-экиден бичик экелигер. Оны С. Сергеевага ла В. Сидоровко табыштырыгар“. Светлана ла Вова бичиктер жууп баштадылар.

Виталик үч бичик экелди. Ончозы башка-башка чӱрчӱктӱр болгон. Светлана бичиктерди кӱрди. Вова дезе кадарын ла кӱрӱлӱ, айтты:

— Оның незин кӱрӱр! Жараар...

Оның кийининде Маша Евдокимова бичиктер экелди. Бирүзи — үлгерлер, экүзи — куучындар. Светлана бичиктерди алып, „Жилбүлү“ деди.

Вова база ла кадарын кӱрӱлӱ, айтты:

— Жараар, жараар...

Ӗскӱ балдар база бичиктер экелди.

Светлана ла Вова кажы ла бичикти тетрадька бичиг алды. Бичиктерди полкага тургузып койдылар. Библиотека бүде берди!

— Эмди карточкалар эдер керек—деп, Светлана айтты.

— Нениң учун? Кандый карточкаларды? — деп, Вова аайлабай сурады.

— Кажы ла кычыраачыга—деп, Светлана айтты.— Анда кем кандый бичиктер алганын бичиирис.

107833.

Төртөн карточка эдип, бастыра балдардын өбөкөлөрүн бичип салдылар.

Ўредүчи Вера Николаевна карточкаларды шиндеп көрди.

— Күлүктер эптиригер! Бастыразы чын.

— Бистин библиотекарь кем болор?—деп, Светлана сурайла, „Мен болотон болзом кайдат“—деп бойында сананды.

— Оны слер бойыгар тудуп алар учурлу. Вожатыйла жөптөжөлө, тудуп алыгар—деп, Вера Николаевна айтты.

— Бистин библиотекарь кем болор?—деп, Светлана вожатыйдан сурайла, бойында сананды: „Мен болотон болзом кайдат“.

— Бис ол керегинде пионерский сбордо жөптөжөрис—деп, Надя айтты.

✓ Пионерлер сборго жуулдылар.

— Библиотекарь эдип кемди тудуп алалдар?—деп, вожатый Надя сурады.

— Сергеева Светлананы тудар, бичиктер жуурын ол баштаган—деп, Виталик айтты.

— Мен база Светлана учун—деп, Сидоров колын көдүрди.

Вованын база библиотекарь болор күүни бар болгон.

— Сидоров болзын—деп, Маша Евдокимова айтты.

— Светлана библиотекарь болзын деген кижини колын көдүрзин—деп, вожатый айтты,—бир, эки, үч, төрт, беш... Беш кижини.

Светлана база колын көдүрерге сананган, же бойы учун кол көдүрерге уяла берди!

— Вова Сидоров учун кем?... Бир, эки, үч, төрт, беш...

Вова база колын кӧдүрерге сананган, же бойы учун кол кӧдүрерге уяла берди.

— Эмди канайда-тан? Светлана учун беш кижн, Вова учун беш кижн-колын кӧдүрген—деп, Надя айтты.

— Билбезис! Билбезис!—деп, балдар каруун бердилер.

Класска старший вожатый Ольга Ивановна кирип келеле, айтты:

— Вова Сидоров бичик кычыарын сүүбей жат деп мен уккам. Ол библиотекарь болзын, айса болзо, ол тушта ол көп кычыар.

— Чын! Чын!—деп, балдар кыйгырышты.

Светлана база кыйгырды:

— Чын!

Вованы библиотекарь эдип тудуп алдылар. Эмди бичиктерди ол берип турды.

Бир канча күндер өтті.

Бир катап переменде балдар Ольга Ивановнага туштады.

— Слер база бичиктер жууп алган болзогор, жакшы болор эди. Москвадан ыраак эмес жерде детдом бар—анда бичиктер сүрекей ас—деп, ол айтты.

— Бис көп жуурыс—деп, Виталик жӧпсинди.

— Жуурыс! Жуурыс!—деп, балдар айдышты.

— Бойыстын бичиктеристи берип ийеле, бойыска база жууп алзабыс, не болор?—деп, Светлана айтты.

— Чын! Чын!—деп, балдар айдышты.

— Мен жаратпай жадым—деп, Вова айтты.

— Мен бичиктерди бербезим.

— Сен не бербейтен?

— Бербезим. Мен библиотекарь ине.

— Сенин бичиктерин эмес ол—деп, балдар ачынышты.

— Ненин учун сös блаажып туругар?—деп, вожатый айтты.—Бис детдомнын балдарына бичиктерди ийе береле, бастыра балдар слерге бичиктерди ийип жадылар, жагыс ла Вова Сидоров мойношты—деп ологго письмо бичиирис.

Балдар каткырыжарда, Вова айтты:

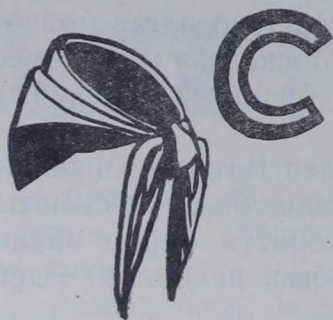
— Анайда мен керегинде бичиирге жарабас. Мен мойношпой турум. Чиполлиноны канайдайын?

— А Чиполлиноло не болгон?—деп, Ольга Ивановна кайкады.

— Не де эмес—деп, Вова кемзинип айтты.—Мен оны учына жетире кычырбагам, ол сүрекей жилбүлү бичик.

— Же онызы кем жок. Бис сеге бичикти сыйлап берерис—деп, вожатый айтты.

Пионерлер бастыра бичиктерин детдомго ийип, жагыс „Чиполлиноны“ Вовага сыйлап бердилер. Бичиктин кадарына „Бистин библиотекарь Вова Сидоровко. Бу ла оной до өскө жакшы бичиктерди жаантайын сүүп жүр!“—деп бичип койгондор.

АДАЗЫНЫН ГАЛСТУТЫ

ветлана школдон жанып клеетти. Ол айылынын жанында Архиповко жедишти. Андрей Андреевич сумкалу брааткан—байла, магазинге барып жүрген болор.

— Нөкөр Архипов, мен слерге болужып берейин—деп, Светлана айтты.

— Же болушкайын—дейле, Андрей Андреевич Светла-нага сумказын берип ийди.

Светлана ла Андрей Андреевич тепкишле төртинчи этажка чыккылады.

— Менин айылыма кирип, канайда јатканымды көрөрин бе?—деп, Архипов сурады.

Олор квартирага, онон Андрей Андреевичтин кыбына кирдилер.

— Кир, кир, кемзинбей кир ле—деп, Архипов айтты.

Онын кыбы јаан эмес эмтир. Светлана сумканы отургуштын үстүне салып койды.

— А бу кем?—деп, Светлана, стенедеги эки фотокарточканы көрүп, сурады. Фотокарточкалардын бирүзинде кызыл галстукту уулчак, экинчизинде—талайчы.

— Ол менин уулым—деп, Андрей Андреевич айтты.—Мынызы пионер болор тушта, онызы дезе флотко талайчы болуп барганы.

— А слердин уулаар пионер болгон бо?—деп, Света кайкады.

— Эйе, пионер болгон, мында кижикайкаар неме јок—деп, Андрей Андреевич айтты.—Ол пионерге јирме төрт жылда, Ленин өлгөн кийининде, кирген.

— А эмди кайда?—деп, Света сурады.

— Эмди ол флотто баштапкы рангтын капитаны болуп служить эдип јат. Онын су-кадыгы эмеш коомой, је флоттон барар күүни јок...

Светлана айылына санааркап јанды.

Энирде энезинен сурады:

— А сен пионер болдың ба?

— Болгом—деп, энези айтты.—Бистин деремнеде колхоз төзөлип турарда, мен пионерге киргем. Бис јаан улуска колхозты јаратпай, онон туура болуп турган өштүлерле тартыжарга болушканыс.

Бу өйдө адазы иштен келди.

— Ада, сен пионер болгон бо?—деп, Светлана оного сурады.

— Болгом. Мен пионерский галстугымды эмдиге жетире чеберлеп жадым. Мен сеге оны көргүзөрем.

Адазы чемоданнан пионерский галстук чыгарып, көргүсти.

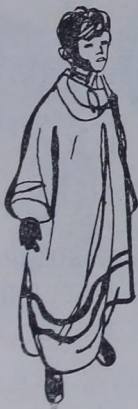
— Ме, көр...

Светлана адазынын галстугун алып көрди. Ол онын галстугуна бир де түнөй эмес эмтир—торко эмес, онуп калган, учтары элеп калган.

— Бу галстук сүрекей жилбүлү историялуу—деп, адазы унчукты.

— Кандый? Куучындазан!—деп, Светлана сурады.

— Же отуруп ук—деп, адазы айтты.—Мен пионер болуп турарымда, Берлинде бастырателекейлик баштапкы пионерский слёт болгон. Фашисттер ле полицейлер слётко буудак эдерге санангандар: олограндарда, жолдордо, поездтерде пионерлерди тудуп, түрмеге отургузып тургандар. Же слёт түнөй ле болгон! Жаан улустарла кожо амыр-энчү учун канайда тартыжып турганын бастыра телекейге куучындап берерге, ончо ло ороондордон беш

јус пионер Берлинде јуулган. Бис, јирме үч советский пионер, база слётко келетен учурлу болгоныс. Бис өскө ороонунг балдарына Советский Союзтагы јурүм керегинде ле коммунисттерге ле комсомолдорго пионерлер канайда болужып турганы керегинде куучындап берерге сүрекеј күүнзегенис. Је өштүлер советский пионерлерден коркыйла, бисти слётко божотпогон.

— Чек божотпогон бо? — деп, Светлана кородоп сурады.

— Божотпогон... Је сен онон ары не болгонын уксаң! Бастыра телекејдин пионерлери оны билгилеп ийеле, биске, Советский Союзка, бойларынын делегаттарын ийген. Германиядан, Америкадан, Франциядан ла Англиядан, Монголиядан ла өскө дө ороондордон јус пионер келген. Бис олорло таныжып, најылажа бердис. Өскө ороондордын пионерлери биске сый эдип, бойларынын кызыл галстуктарын экелген. Бу галстукты мен ыраактан келген бир кара најымнаң алгам. Мен оны кийип јүргөм, эмди де чеберлеп јадым.

Адазы эски кызыл галстукты чебер бүктөй тудала, чемоданга салып койды.

— Ада, ол галстук сыйлап берген кара нажын онын кийининде кайтты? Сен ол керегинде билеринг бе?

— Эмеш билерим. Же ол керегинде мен сеге жааназан, куучындап берерим.

— Сен ол галстукты чеберлеп жүргенин кандый жакшы! Мен бойымдыйын база чеберлеерим—деп, Светлана үшкүрүп айтты.

ТАЛАЙЧЫНЫН БЫЧАГЫ

Светлана айылында жангыскан артарга сүрекей амадаган. Ол айылдын иштерин иштеерге, Алёшканы кичееп көрбөргө күүнзеп туратан.

Арт-учында андый күн келишти. Жааназы бир канча күнге деремнеге барган, адазы ла энези театрга баргандар.

Светлана айылдын ээзи болуп артты.

Айак-казанды жунуп, полды жалмап, чечектерди сугарып койоло, кичинек карындажыла ойноды.

— Сен, Алёшка, капшай жаанайтан болзон, сени балдардын садына берер эдис. Анда сүрекей жакшы!—деп, Светлана энезинин сөстөрүн такып айдат.

— У-у-у! — „Жааназам, барарым!“ деп жөпсингендий, Алёшка каруузын берет.

Олор ойнодылар, тогус часта, энезинин айтканыла, карындажын Светлана орынга салып, жайкады. Алёшка уйуктай берди.

Онон Светлана төжөгүн салып, бойы кычырып баштады. Бүгүн орой түнге де жетире кычырза, кем де арбабас.

Ой сүрекей түрген өдөт. Туннин киргенин Светлана билбей де калды: он эки час жарым эмтир.

„Уйуктаар керек. Онон өскө адам ла энем эмди ле келгилеер“.

„Туранын ичинде ончозын жуунадып койдум ба?“ — деп, Светлана кыбын база катап аяктап көрди, кухняга кирип келеле, эске алынды:

„Чөптү көнөкти төгөтөнин чек ундып салтырым. Оны апарып төгөтөм!“

Алешканы келип көрзө: ол уйуктап жатты.

„Мен эмди ле капшай ойто келерим!“

Көнөкти алып, тышкары чыкты. Бүгүн тышкары капкарануй эмтир. Тенери бүркелип калган, ай да, жылдыстар да көрүнбейт. Жаңыс ла лампочкалар туралардын эжигинде өчөмик күйет.

Светлана садты куустыра барып жатты. Туранын кийин жанында чөп төгөтөн кайырчак бар. Туранын толугу көрүнди. Бу не? Светлананын алдында тротуарда киж жатты. Коркыганынан Светлана токтой түшти. Буттары тыркыражып, эди-каны жымырай берди.

Светлана кемди-кемди кычырарга, ары-бери аяктады, же айландыра кем де жок болды.

Киж кыймыктанбай, көңкөрө жадыры.

Ол талайчы формалу эмтир. Фуражказы, чемоданы ла кара шинели коштой жатты.

— Слер кайттыгар, былар? — деп, Светлана талайчыны тартты.

Талайчы нени де айтпай, жүк арайдан ла онтоп ийди. Анайдарда, ол тирү эмтир.

„Болужыгар! Мында киж жадыры!“ — деп, Светлана

кыйгырарга сананган, же жүрексирегенинен улам кыйгырып болбоды.

Онон кенетийин санаазына кирди:

— Сагыгар, мен эмди ле...Жангыс ла өлбөгөр!

Кижинени де айтпады, Светлана көнөгин артызып койоло, айылы жаар түрген жүгүрди.

Ол ончо ло немени, керек дезе Алёшканы да, ундып, квартиразына жүгүргенче кирип, телефоннын трубкасын алала, „Түрген болуш жетиретен врач па? Түрген болуш жетиретен врач па?“—деп, „Түрген болуш жетиретен врач угуп туру...“ деп айтпаганча кыйгырды.

Светлана адрести айдып берерде, „Машина барып жат“ деп каруузын жандырдылар. Ол ло тушта Алёшка санаазына кирди. Ырыс болуп, ол уйуктап жаткан эмтир.

— Ойгонбо, Алёшка,—деп, Света шымыранала, ойто ло тышкары жүгүрди.

Ол кижини жатканча эмтир. Светлана энчейип угарда, кижини тынып турды. Анайдарда, тирүү.

— Сагыгар, сагыгар...—деп, Светлана шымыранды.—
Жангыс ла өлбөгөр!

„Машина не узак келбейт? Канча минут өтти не? Беш, айса, онон до көп болор бо? Капшай ла келетен болзо!“

База бир канча минут өтти, онон Светлана машинанын күркүрегенин угуп ийди.

„Је карын. Машина келип жат...“

Оттын жаркыны көрүнди, онон каалгадан машина кирди.

— Бери! Капшай!

Светлана машинага удур жүгүрүп, жолды көргүзүп турды. Садты эбире согуп, машина токтой берди. Онон халатту, колында кичинек кайырчакту врач чыкты. Ол эн-

чейип, талайчыны көрөлө, жакарды:

— Капшай носилка экелигер.

Санитар ла шофёр талайчыны носилкага салып, машинага кийдирдилер.

— Немелери бу, ундыбагар—деп, Светлана, санитаркага шинельди ле фуражканы берип, айтты.—Анда чемоданы туру... Уур...

Санитар чемоданды база алып алды.

—Ол олбос пө?—деп, Светлана доктордон сурады.

— Кичееп эмдеерис... Сеге быйан болзын—деп, доктор машинадан айтты — Мантат!

* * *

Эртезинде Светлана тышкары Архиповко жолукты.

Света жакшылашты.

— Жакшылар—деп, Андрей Андреевич каруу берди.

Бүгүн Андрей Андреевичтин куучындашпас, кунукчыл болуп калганын Света сезип ийди.

— Нөкөр Архипов, слер бүгүн оорып калдаар эмеш пе?—деп, Светлана сурады.

— Жок, кем жок... Менин уулым оорый берген. Ол кече отпускка клееделе, айылына жетпей, жүреги оорыйла, госпитальга кирип калтыр.

— Уулыгарла не болды?—деп, Светлана манзаарып сурады.

— Бүгүн ол кем жок. Мен оной клеедирим. Кече коомой болгон. Госпитальга база ла беш минут орой экеген болзо, уулыңды көрбөс эдин деп,

врач айтты... Билеринг бе, онын тынын кем корып алган? Кандый да кичинек кызыкчак. Ол оны баштап ла көрөлө, „түрген болуш жетиретен врачка“ шыгыраткан. Ол, байла, бистин турадан болбойсын. „Оны канайып та болзо табала, мыны берип ий“—деп, уулым жакыган. Андрей Андреевич газетти ачарда, анда талайчынын бычагы жатты.

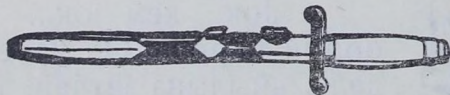
— Бу бычакты уулыма жуу башталып ла турарда адмирал сыйлап берген. Көрсөн: „Тапкыры учун“ деп бичип салган. Эмди оны онын жүрүмин корулап алган кызыкчакка сыйлап бер деп айткан. „Түрген болуш жетиретен врачка“ звонить эткен кызыкчакты сен билбезинг бе?—деп, Архипов сурады.

Светлана манзаара берди.

— Жок—деп, ол баштап айдала, оног кошты:— Мен нени де этпегем... Жаңыс ла „түрген болуш жетиретен врачка“ шыгыраткам.

* * *

Эмди Светлананын орынынын үстүндө илип салган бычак турды. Ол талайчы офицер Иван Андреевич Архиповтын болгон, эмди Светлананын. Бу бычакты алып көрзөгөр, ондо „Тапкыры учун“ деп бичип салган.

БАЖАЛЫКТАР

Светлана 3

Поход 7

Дневникке чернила тамысканы 10

Пионер пөтүк 12

Библиотека 17

Адазынын галстугы 20

Талайчынын бычагы 24

Для старшего дошкольного возраста

Баруздин Сергей Алексеевич

СВЕТЛАНА-ПИОНЕРКА

На алтайский язык перевел М. Теркин

Редактор *З. С. Суразакова*
Художественный редактор *А. М. Кузнецов*
Технический редактор *М. И. Тихтиев*
Корректоры *Н. П. Кучияк* и *Т. С. Кыдыева*

*

Сдано в набор 23/I 1963 г. Подписано
в печать 18/IV 1963 г. Формат 60 × 92¹/₈.
Печ. л. 3.375. (Уч.-изд. л. 3). Тираж 1000 экз.
Заказ № 289. Цена 14 коп.

Горно-Алтайское книжное издательство,
г. Горно-Алтайск, пр. Коммунистический, 44.
Типография № 15, г. Горно-Алтайск,
проспект Коммунистический, 25.

Баазы 14 акча